

Пакаленьне «нуль», ці беларуская паліталёгія - нуль над роўнем гуманітарнае дысцыпліны

Наталля Базылевіч

Кожны мае права мець сваё меркаваньне наконт палітыкі, незалежна ад адукацыі, ладу жыцця, рэлігійнай прыналежнасьці, ідэялягічных перакананьняў, узросту, полу, сэксуальнай арыентацыі ці месца жыхарства. Дарэчы пра месца жыхарства, я живу на ўскрайку горада ў новым раёне. У такіх раёнах ёсьць свая спэцыфіка палітычнага абыватальскага (зрэшты, пакуль гэтае азначэньне ня ёсьць досыць істотным і яго можна амінуць) дыскурсу. У старых дварах носьбітамі ягонымі ёсьць у васноным рэпрэзэнтанты старэйшае гэнэрацыі, кштальту вэтэранаў, якія абмяркоўваюць таемныя спружыны палітыкі і «Таёмныя спружыны палітыкі», ворагаў і змовы (масонаў, амерыканцаў, алігархаў, камуністаў, гэты сыліс можна доўжыць), ці жонак тых вэтэранаў, кола палітычных тэмаў якіх гуртуецца вакол «гэтага бэнэфаўца з 25 кватэры» ці чарговага виступу «любімава Прэзідзента». У новых жа раёнах размовы пра палітыку пераносзяцца ў транспарт. Але і першыя, і другія выказваньні выкліканія тым, што ў момант, калі яны робяцца, суб'екты маўленьня ня маюць чаго рабіць і проста бавяць свой час такім чынам.

Аднойчы я, ледзь уціснуўшыся на прыпынку ля мэтро ў адзін з аўтобусаў, што ехаў у мой «спальны» раён, пачула у метры ад сябе беларускую мову. Я зрабіла акрабачны трук, скруціла шыю і пачала шукаць вачыма крыніцу ейнага паходжаньня. Твар чалавека падаўся мне знаёмым – у апошнім нумары «Нашай нівы» быў фотаздымак гэтага мужчыны і ён быў рэпрэзэнтаваны як слынны беларускі паітоляг, хаця для мяне ён быў незнаёмым, дый нагода для згадкі яго ў газэце была неяк далёкая ад паліталёгіі і тычылася транспарту. Ехаць было яшчэ далёка, рабіць мне не было чаго, таму я вырашыла, а чаму б не пазнаёміцца з калегам і там жа ў аўтобусе не стварыць дыскурс. Я звярнулася да яго, каб

спраўдзіць, ці не памылілася я, наконт таго, ці гэта ён быў у «Нашай ніве» і ці не памылілася сама «Наша ніва» назваўшы яго палітолягам. На гэта ён пацьвердзіў, што ён насамрэч той самы і насамрэч палітоляг.. Увесь час, покуль ехалі, мы размаўлялі (вось ён дыскурс) пра праблемы палітыкі і паліталёгіі. Але нягледзячы ні на прафэсійнасьць паведачоў у пытаньнях палітыкі, на навуковыя катэгорыі, што ўжываліся ў гэтай гутарцы, у тых варунках, дзе ён рабіўся, наш дыскурс быў раўназначны з любым іншым выказваньнем у аўтобусе, ён быў па просту абыватальскім.

Гэты выпадак я прыводжу, каб праілюстраваць дзьве праблемы дыскурсу ў беларускай сацыяльнай рэчаіснасьці – яны вынесеныя ў тытул дадзенага тэксту: праблему паліталёгіі як дысцыплінавана-прафэсійнаму дыскурсу палітыкі і праблему дыскурсіўнасьці ўласна паліталёгіі.

Пачну зь першай. Дыскурс – від маўленчай камунікацыі. Дыскурс – гэта маўленчая рэальнасьць сацыяльнага аб'екту (працэсу, дзейнасьці, падзеі, структуры, арганізацыі, асобы і г.д.). У тэкстах, выказваньнях, гутарках, меркаваньнях наконт дадзенага аб'екту сам гэты аб'ект набывае сацыяльную значнасьць, то бок значным робіцца тое і толькі тое, пра што гавораць. Дыскурс – гэта перавод сацыяльнага аб'екта ў публічную сфэру, сфэру абмеркаваньня, наданьне яму значнасьці праз маўленьне. Пазыцыя «спраўды значным ёсьць невымоўнае, тое пра што нельга сказаць, што нельга выказаць, пра што трэба маўчаць» у сацыяльнай рэчаіснасьці памылковая. Сацыяльная рэчаіснасьць – гэта рэчаіснасьць маўленьня. Найперш гэта тычыцца палітыкі, бо гэта тая сфэра, наконт якой усе лічаць, што маюць права выказацца, жадаюць гэта зрабіць і нават у нейкай ступені лічаць гэта сваім абавязкам. Паліталёгія – гэта прафэсійныя выказваньні наконт палітыкі. То бок,

паліталёгія – гэта адзін з дыскурсаў палітыкі. Паміж прафэсійным дыкурсам і аматарскім ёсьць шэраг паставовых адрозьненняў. Наколькі гэты падзел спрацоўвае ў беларускай паліталёгіі мы можа паглядзець далей.

Навука – гэта дысцыплінаванае пазнаньне. Можна вылучыць шэраг ейных рысаў¹. Перш за ўсё – гэта пэўны «архіў» ведаў, папярэднія «ўнёскі» ў яе, распрацоўкі і веды. Па-другое, абавязковая наяўнасьць пэўнае *аўтарытэтнае* супольнасьці, за якой прызнаецца права на такую дзейнасьць і да вынікаў дзейнасьці ейнага рэпрэзэнтанта і ягонага меркаваньня прыслухоўваюцца. То бок яго ўважаюць за прафэсіянала як у межах самое супольнасьці, так і па-за ёй. Наступная рыса – гэта прадметна-праблемнае поле, то бок тое, на што скіраваная пазнавальная дзейнасьць. Неабходным ёсьць і мэханізм інстытуцыялізацыі новых ведаў, то бок прызнаньне іх за такія. Адною з найважных рысаў трэба адцеміць і сацыялізацыю, то бок мэханізм рэтрансьляцыі ведаў і практыкаў і ўлучэньне новых членаў у навуковую супольнасьць. Пры гэтым адукацыя мае быць сыстэмнай, інстытуцыялізаванай, аўтарытарнай, то бок быць скіраванай ад «настаўніка» да «вучня». Наяўнасьць правілаў і традыцыяў, характэрнай, хутчэй, не для навукі ў цэлым, а для пэўнай школы ці для нацыянальнай навуковай супольнасьці. Вылучаюць таксама і наступную рысу: наяўнасьць сеткі цытаваньня і камунікацыя. Апошняе і ёсьць тым, што злучае ўсё дысцыпліну ў адзінае цэлае: «архіў» – з сучаснымі дасьледаваньнямі, «вучняў» – з «настаўнікамі», адну школу – з іншай. Камунікацыя забяспечвае дыскурсіўнасьць самое дысцыпліны і ейнага аб'екту і прадмету, у ёй працуюць усе мэханізмы, згаданыя вышэй, яна самаўзнаўляецца ў камунікацыі. Камунікацыя злучае таксама сфэру тэорыі з сацыяльнай практыкай.

Што тычыцца беларускай паліталёгіі, яна наагул ня ёсьць дысцыплінаваная. На якой падставе я раблю такую выснову? Пэўны «архіў» ведаў існуе, але ён амаль недаступны для дасьледнікаў. Тут ізноў паўстае праблема камунікацыі: фундаментальных уласнабеларускіх паліталёгічных дасьледаваньняў альбо няма, альбо яны па просту невядомыя, што ў аспэктэ камунікацыі раўнаважка. Замежныя дасьледаваньні ідуць у васноўным праз Расею, таму яны грунтоўца на ўласнарасейскай праблематыцы і да нас трапляе толькі тое, што расейцы палічылі неабходным перакласьці. Што тычыцца працаў, прыкладам, Хантынгтана, то ня ўсе валодаюць ангельскай мовай, як, напрыклад, спадар Роўда. Ня ўсе валодаюць і французскай мовай, каб чытаць кнігі і зь бібліятэкі ЭГУ.

Калі казаць пра навуковую супольнасьць, то магу назваць некалькі сьлінных палітолягаў – Мацкевіч, Роўда, Навумава з Бугровай, Карбалевіч. Так, яны – прафэсіяналы. Так, у іх ёсьць пэўны аўтарытэт. Але чаму ў той жа прэзідэнцкай кампаніі ім была адведзеная другасная роля ці яны наагул засталіся незапатрабаванымі ў параўнаньні з расейскімі і летувіскімі адмыслоўцамі ці з тымі ж Ложкінымі? Чаму розным аматарам кштату апошніх даецца права называць сябе палітэхнолягамі, а названая мною «супольнасьць» ня можа сказаць, а калі кажа, то да ейных галасоў, што «кароль голы», не прыслухоўваюцца. Любы амбітны чалавек з завочнай адукацыяй можа назвацца палітолягам і прэтэндаваць на права быць пачутым, на права ня толькі, каб яго слухалі, але і слухаліся. Зрэшты, у нас уся-роўно ніхто нікога ня слухае. Як бачыце, ізноў праблема камунікацыі і дыскурсу. Саманаведзеная глухата.

З праблема-прадметным по-лем таксама праблема, але ўласна яна традыцыйна якраз і не ўлучаецца ў тое прадметна-праблемае поле. А гэта першае, з чым трэба вызначыцца. Беларуская паліталёгія мусіць быць скіраваная на беларускую рэчаіснасьць, а ў нас зазвычай палітолягаў-аматараў больш цікавяць так званыя «агульначалавечыя» пытаньні, на якія спрабуюць даць «агульначалавечыя» адказы, напрыклад сьвядомасьць палітыкаў наагул, а не сьвядомасьць Лукашэнкі (якая больш цікавіць псыхіятараў), Лябедзькі, Пазьняка (гл. пра Лукашэнку; дакладней, цяпер ужо мала каго цікавіць – хоць нейкая адзнака дыскурсу),

Марыніча, Пашкевіча, Абрамавай – карацей, усё як такое, а не што зь ім рабіць у Беларусі і ці трэба зь ім штосьці рабіць у Беларусі. Тут выгодна адрозьніваецца спадар Падгол, які дакладна ведае, што і як трэба рабіць у Беларусі і робіць да таго ж. Іншымі словамі (словамі Мацкевіча), усе цікавяцца парадыгматыкай, але амаль ніхто – прагматыкай. А калі і ўздываюцца якіясь прагматычныя пытаньні, то яны зазвычай тычацца Расеі – вось яно каляняльнае мысьленьне. А мне ня тое што нецікава, я проста шалею, калі чарговы раз нам, студэнтам-палітолягам, задаюць пытаньне пра шлях Расеі, пра адвечную спрэчку заходнікаў і славянафілаў, пра «рускую душу» і г.д., і ўсе зь імпэтам пачынаюць гэтую тэму абмяркоўваць. А расейцаў, дарэчы, мала цікавіць меркаваньне беларусаў наконт сябе. Яны і самі разабрацца ня могуць.

Калі казаць пра сыстэму паліталёгічнае адукацыі, то ўнівэрсітэцкая спэцыялізацыя паліталёгіі ёсьць у двух установах – БДУ і ЭГУ. Спэцыфіка апошняга ў тым, што там неабходнае валоданьне французскай мовай. У БДУ ж катэдра паліталёгіі (утвораная з рэарганізаванай катэдры навуковага камунізму) знаходзіцца на юрыдычным факультэце, пэўна таму, што проста не хапае навуковых курсаў для ўласна паліталёгіі, хаця некаторыя курсы, як прыкладам, тэорыя дэмакратыі, скасоўваюцца, а для самой «дысцыпліны» характэрны некаторы рэдукцыянізм да вывучэньня дзяржаўнага кіраваньня. Але праблема адукацыі галоўным чынам камунікатыўная, звязаная з перадачай інфармацыі і галоўнай задачай ейнай ёсьць перадача традыцыяў. Адукацыя – гэта падрыхтоўка зьмены пакаленьняў. Пра гэта гутарка пойдзе далей.

Традыцыі і правілы засвойваюцца ў працэсе сацыялізацыі, у нашым выпадку – адукацыі. Перайманьне традыцыяў адбываецца праз іхнюю перадачу ад старэйшага пакаленьня навукоўцаў – малодшаму. Зараз можна вылучыць два пакаленьні палітолягаў. Першае (будзем называць яго *нулявым*) – гэта асноўная маса – тыя, хто атрымаў адукацыю за савецкім часам (прычым не спэцыяльную паліталёгічную, а «партыйна-ідэалягічную» ці «гуманітарную-ня-менш-ідэалягічную» філязофскую ці сацыялягічную, іншымі словамі *савецкую*). Пасьля дэідэалягізацыі гуманітарна-навукавай сфэры гэтыя выкладчыкі перак-

фаліфікаваліся ў палітолягаў. Хтосьці паехаў у Маскву, хтосьці з Масквы вярнуўся.

Прыкладам, вярнуўся Мацкевіч у 1994 і пачаў кідаць выклікі ўсім астатнім: захацеў чалавек часопіс выдаць «Культурная палітыка». Але выйшаў толькі №0 (ізноў «0!»). Так Мацкевіч і застаўся самотным маргіналам, якога іншыя маргіналы ня прынялі, бо раззлаваў усіх Мацкевіч: то ён па адной акрузе з Пазьняком у Вярхоўны Савет балютаецца, то Багданкевічу канкурэнцыю складае на выбарах старшынём партыі. Карацей, невядома адкуль прыцягнуўся і спрабуе тут у нейкую сваю гульню гуляць. Ды яшчэ пры гэтым так і гавора: «давайце згуляем у гэта [культурную паітыку], усё, што выйграем, будзе нашым»². Сур'ёзныя людзі ў ягоныя гульні гуляць не сталі, а Мацкевіч пагуляўся-пагуляўся і пасья яшчэ адну кніжку напісаў – «Белорусская демократія вопрекі очевидности». А палітыка так і не стала культурнай палітыкай. І Мацкевіч пацягнуўся ў кола філэзафаў (Менскае філязофскае кола), але мараў пра акультурваньне палітыкі так і не пакінуў, таму спачатку ён сам хадзіў па Менску і шукаў палітолягаў (і палітыкаў) пакаленьня «0», з прапановай, якую некаторыя ўспрымалі як пагрозу, папрацаваць зь іхным мысьленьнем. Некаторыя напачатку пагадзіліся, некаторыя адпачатку пасылалі. Але ў рэшце рэшт усё засталася як было. І цяпер ужо не Мацкевіч ходзіць па Менску, шукаючы, каго б паклікаць на свае сэмінары, а некаторыя малодыя палітолягі (патэнцыйная *першая* гэнэрацыя) бегаюць па Менску і шукаюць Мацкевіча.

Яшчэ адна постаць, якая марыць папрацаваць з чыёйсьці галавой, – гэта Падгол. І часам ён замбуе сваю аўдыторыю. Выкарыстоўваючы перэферыйную мэтадалягічную пачатку стагодзьдзя 4-узроўневую мадэль сьвядомасьці паводле Сарокіна, Падгол распрацаваў велізарную працу пад агульным назовам «Палітычная псыхалёгія». У адрозьненне ад мысьленьня Мацкевіча сьвядомасьць Падгола бачыць крыніцу ўсіх бедаў ня ў мысьленьні, а ў сьвядомасьці, а галоўнай тэхналягіяй зьмены сьвядомасьці (ня блытаць са зьменаю стану сьвядомасьці) палітычны парапсыхольяг лічыць замбаваньне. У свой час Падгол вельмі значна паўплываў на аўтарку гэтае працы (пэўна, усё ж тэхналягіі замбаваньня хаця б у гэтым працуюць), ды й наагул ён быў вельмі папулярным прапануючы

свае элементарныя механізмы, як усё змяніць, браў удзел у прэзідэнцкай кампаніі Пазыняка, у выбарчых кампаніях 1995 і 2000, але пасля цэлага шэрагу няўдачаў ад ягоных паслугаў у апошняй прэзідэнцкай кампаніі адмовіліся (акрамя ягонага сябра Навумчыка), хаця прыхільнікаў ягоных тэхналогіяў усё яшчэ шмат. Аднак аўтарка ўжо не адносіцца да іхняга ліку.

Яшчэ дзеве каларытныя постаці беларускае паліталёгіі – гэта Святлана Навумава і Ірына Бугрова. Яны працуюць тут у двух кірунках – непасрэдным удзел у палітычных кампаніях і папулярызацыя ведаў пра палітыку (разнастайныя сэмінары, папулярныя кніжкі³, артыкулы⁴). Але гэта не глыбока тэарэтычныя аўтэнтныя працы, а менавіта папулярныя. Таму самі спадарыні Навумава і Бугрова маюць шырокую папулярнасць (слухна сказаць менавіта так: «Навумава і Бугрова маюць шырокую папулярнасць», а не «Навумава мае шырокую папулярнасць і Бугрова мае шырокую папулярнасць», бо яны ўспрымаюцца ў тых колах, дзе яны займаюцца папулярныя, як нешта аднае). Ім маргіналізацыя не пагражае. Яны ўлучаныя як у фармальныя паліталёгічныя інстытуцыі – РІВШ, ЭГУ, так і ў нефармальныя, што складаюцца з сэмінараў для спецыфічнай, але шырокай публікі, прыкладна такой, як публіка тога ж Падгола. Яны таксама бяруць надзвычай актыўны удзел у электаральных кампаніях і маюць пэўны аўтарытэт у галіне выбарчых тэхналогіяў, які аднак сягае сярод нашых палітыкаў ня так высока, як аўтарытэт тых жа расейскіх палітэхнолягаў, ці яшчэ адной парачкі «братак-блізнятак» Ложкіных, хаця апошнія ў вядзеньні кампаніяў кіруюцца, хутчэй, інтуіцыяй і досведам, а ня ведамі. Але таму ім і аддаюць перавагу больш у «практыцы», чым у «тэорыі», хаця ўсё ж тут назіраецца некаторы гендэрны шавінізм.

Сярод палітэхнолягаў, калі я ўжо іх закрэнула, трэба адзначыць і суполку «Харты'97», што ў васноўным складаецца з журналістаў Бандарэнкі, Халезіна і Бябеніна і палітоляга-сацыёляга-палітэхноляга-і-г.-д. спадарыні Галіны Юрынай. Дык вось, журналістаў пакінем у спакой, а ў Галіны Іванаўны ўсё ж запытаем, на якой падставе яна ўдае з сябе адмыслоўца шырокага профілю? Адказу ейнага мы чакаць ня будзем, а апраўдаем яе самі: ў нас кожны можа ўдаваць з сябе каго

заўгодна, бо ў паліталёгіі няма дысцыплінаванасці, якую так любіць спадарыня Юрына ўва ўсім астатнім.

Ёсць таксама між нас і палітыкі-палітолягі. Іх нейкім чынам магчыма вабіла Палатка №2. Некаторыя туды патрапілі (Абрамава, Янчэўскі), некаторыя – не (Грушавы, Фядута), некаторыя і так працуюць там (Землякоў). Што тычыцца двух першых, то трэба аддзіць 2 парадкавае факты:

- ♦ дысэртацыю Вольгі Міхайлаўны пра гуманістычныя прынцыпы дыктатуры пралетарыату пры лібэральна-“яблчных” перакананнях;

- ♦ Славянскі собор “Белая Русь” і хлопчык Сева, паводле выразу Фядуты, з “зусім не славянскім вонкавым выглядам”, дарэчы, выпускнік паліталёгіі БДУ (на якой падставе мы наагул і адносім яго да палітолягаў).

Што тычыцца Фядуты, то гэны, хутчэй, фэльетаніст, а не палітоляг, хаця ягоная аналітыка-плёткі была ў часы газеты «Імя» досыць цікавай і захапляльнай. Але палітык зь яго так і не атрымаўся. Ягоны ж калега па няшчасці спадар Грушавы, філэзаф паводле адукацыі з прэтэнзіяй на імя палітоляга, узяў да сябе ў каманду на палаткавых выбарах кіраваць спадар Падгола. Але яго нават і не зарэгістравалі, таму ў Падгола не было рэзальных шанцаў праявіць усю веліч сваіх тэхналогіяў.

Пра Землякова, хаця ён і другі па ліку, пасля Рашэтнікава, доктар палітычных навук, сказаць нічога не магу, бо ўсё ж ён асабліва нічым не вылучыўся.

Што тычыцца рэпрэзэнтантаў афіцыйнае паліталёгічнае навукі, то ўзначальвае фармальныя структуры паліталёгіі ўжо згаданы акадэмік Акдэмій палітычных навук, ім жа створанай, загадчык катэдры паліталёгіі БДУ, галоўны рэдактар і аўтар падручніка-бэстсэлера – дапаможніка для абітурыентаў па курсе «Чалавек і грамадства», які прынёс яму шырокую вядомасць, першы доктар палітычных навук спадар Рашэтнікаў. Дык вось, ён рэпрэзэнтуюе тую навуку ў гаспадарчай часцы, пра што сам і гавора. Уся ж астатняя катэдра яму адпаведна і падпарадкоўваецца. Хаця і там ёсць нефармальныя постаці, якіх спрабуюць фармалізаваць, але якія не жадаюць фармалізоўвацца. Прыкладам, вядомы спадар Роўда, пра якога ўжо ішлося. Апошні таму і не фармалізуецца, што ягоны грунтоўная

агульнагуманітарная адукацыя і шырокі эмпірычны досвед у палітыцы, замежныя стажыроўкі і вялікая бібліятэка клясыкаў па паліталёгіі ня толькі на агульнадаступнай мове. Вось і скасавалі курс «Тэорыя дэмакратыя», які спадар Роўда чытаў. Але застаюцца яшчэ і падшыўкі «Грамадзянскае альтэрнатывы», рэдагаванай апошнім з кампаніяў.

Карацей, большыні ўсё роўна даводзілася атрымліваць паліталёгічную адукацыю па-за постсавецкай сістэмай. Хто валодаў замежнай мовай, меў магчымасць чытаць працы клясыкаў ды сучасных палітолягаў у арыгінале, браць удзел у стажыроўках за мяжой ці ў замежных сэмінарах. Тым жа, хто мовай не авалодаў, заставаўся чакаць на пераклады ў расейскіх часопісах і наагул не магло ісьціся не пра якую самастойнасць ад расейскага “інтэлектуальнага імпрэрыялізму”. Дэкалянізацыя не пайшла.

Асобна стаяць тыя, хто вучыўся ўжо ў Маскве, а асабліва ў Эўропе ці Амэрыцы ў постсавецкі час. Але яны не паходзяць з савецкага пакаленьня, яны не звязаныя з ім, яны нясуць зусім іншыя традыцыі, атрымаўшы іх звонку. Яны маюць за сьпінай замежныя школы, але для Беларусі выступаюць як пачаткоўцы і чужынцы. Такім ёсць і мой знаёмец з аўтобуса. Выкладнікі Эўрапейскага гуманітарнага ўнівэрсытэту ў асноўнай свёй масе атрымалі адукацыю ўва Францыі і іхнія выхаванцы, найбольш амбітныя і здольныя, часцей за ўсё едуць на стажыроўку ў гэтую эўрапейскую краіну, але вяртаюцца ня так часта, ды і наагул, сам факультэт мае назой франка-беларускага, што і паказвае ягоную спецыфіку, да таго ж унівэрсітэт недзяржаўны, што ў нашай краіне стварае некаторыя цяжкасці. Усё вядомае жыццё ў ЭГУ арыентавана на Францыю, хаця мажлівасць слухаць лекцыі французскіх палітолягаў дадае паліталёгіі на франка-беларускім факультэце своеасаблівы шарм, хаця і вымагае дасканалага валодання французскай мовай.

Цяпер жа хацелася б перайсьці да другога пакаленьня – адпаведна тых, хто вучыўся ў першага. Але яны мала чым ад яго адрозніваюцца. Маладыя палітолягі не вылучаюцца ў асобную групу, хаця яны фактычна першыя, хто атрымаў спецыялізаваную адукацыю ў Беларусі, таму яны фактычна і мусілі б быць першым пакаленьнем, але чамусьці адбываецца працэс іхняга ўлучэння ў

шэрагі нулявога. Гэты працэс ад-розны ад пераемнасці. Цяперашняя выпускнікі паліталёгіі асуджаныя на тое, каб быць нулявымі. Гэты механізм дзейнічае зьнішчальна, на-самрэч не адбываецца падрыхтоўкі (наступнага) навуковага пакаленьня. Зрэшты, прыналежнасьць да пака-леньня – гэта вынік самавызначэнь-ня. Таму для нараджэньня і станаў-леньня першай гэнэрацыі палітоля-гаў мы бачым адзінае выйсьце – ды-станцыяваньне ад пакаленьня «0», не парываньне сувязяў зь ім, але ра-дыкальнае дыстанцыяваньне, выказ-ваньне сваіх прэтэнзіяў, выклік гэ-тай супольнасьці.

Я пакуль не рэпрэзэнтую ні ну-лявое, ні першае пакаленьне. Калі я буду добра вучыцца і паважаць спадара Рашэтнікава, то ў мяне ёсьць неблагі шанец упісацца ў нулявую гэнэрацыю і надаць ёй сьвежай крыві, у мяне будзе мажлівасьць выкладаць уводзіны ў палітыку на ФПМе, у БАТУ ці БДТУ, удзельні-чаць у навуковых канфэрэнцыях і друкавацца па іх у зборніках тэ-заў. Але гэта ня мой шлях. Дак-ладней, гэта мой імаверны шлях, але мне хочацца іншага. Я і абіраю іншы – я кідаю выклік гэнэрацыі «0». Для таго каб нарадзіцца для першага пакаленьня, трэба «па-мерці» для нулявога, трэба «па-мерці» для зборнікаў тэзаў сту-дэнцкіх канфэрэнцыяў, бо насамрэч няма ніякіх канфэрэнцыяў, няма ніякіх зборнікаў тэзаў, бо іх ніхто не чытае, таму яны – адсутнасьць,

адстой. Для паліталёгіі ўсё гэта мае ня большае значэньне за красна-ярскі падручнік па тэхналёгіі сталеліцейнай прамысловасьці 1967 года выданьня. Хто запоем чытае ў зборніках тэзаў чужыя даклады, хай першы кіне ў мяне вышэйзгаданым краснаярскім падручнікам.

Акрамя падручнікаў і навучаль-ных дапаможнікаў (а дапаможнік для абітурыентаў, выдадзены і не-калькі разоў перавыдадзены нашай катэдрай, вымагае асобнага аналі-зу) мне не давялося чытаць нівод-нага аўтэнтчнага тэксту сваіх вык-ладчыкаў, за выняткам Роўды. Можна, яны нічога і ня пішуць, а можна, яны друкуюцца ў якіхсьці звышсакрэтных крыніцах, – ува ўся-лякім выпадку яны не трапляюць у дыскурс і не асабліва імкнуцца трапіць. А бяз гэтых тэкстаў яны ня могуць быць улучаныя ў сетку цытаваньня. Тыя, каго цытуюць яны, ніякім чынам ня маюць сваю думку мультыплікаванай, бо чытачоў гэтае думкі не павялічваецца. Іх жа саміх ніхто ня можна працытаваць (пад-ручнікі ня ўлік, хаця для напісаньня якой курсавой, пойдучь і падручнікі). А сетка цытаваньня – гэта адзін з найважных элемэнтаў дысцыпліны. Яна – адзін са шляхоў улучэньня нейкага тэксту ў дыскурс. Таму цытаваньне тых, хто належыць да тваёй супольнасьці, тваіх жа супра-цоўнікаў, запускае механізм самаў-знаўленьня значнасьці тога ці інша-га тэксту і самое гэтае супольнасьці, бо значнасьць цытаванага тэксту

шматкроць павялічваецца. Праз цы-тату адкрываюцца «вокны» ў іншы тэкст і сеткай цытаваньня ўсе наяў-ныя тэксты злучаюцца ў адзіны дыс-курс. Але тут важна адцёміць, што тэкст, які ўжывае цытаты, але сам застаецца нецытаваным (неабмер-каваным, непрачытаным і г.д.) вы-падае з гэтае сеткі. Ён не трапляе ў камунікацыю. Ён ня робіцца час-ткай дыскурсу.

Так, паліталёгія ўвасабляе адзін з дыскурсаў палітыкі. Але ў Бела-рускай сацыяльнай камунікацыйнай рэчаіснасьці гэта недысцыплінаваны дыскурс. Ён нічым не адрозьніва-ецца ад побытавых дыскурсаў. У Беларусі меркаваньне палітоляга на-конт палітыкі роўна выказваньню Ніны Чайкі ці псэўдапалітоляга Ся-ргеева. Калі нейкі палітоляг визна-чыць нешта як прафанацыю, гэта зусім неабавязкова будзе ўспры-мацца як прафанацыя. У нас няма дысцыпліны, таму няма і апошняй інстанцыі па прызнаньні чыіхсьці вы-казваньняў істотнымі. Таму калі нех-та скажа, што ўвесь папярэдні тэкст – лухта, ён можна і будзе мець ра-цыю, але па-першае, гэты тэкст ён прачытаў, зрабіў на ягоны конт вы-казваньне, то бок зрабіў яго дыс-курсійным, а па-другое, у нашым паліталёгічным дыскурсе гэтая яго-ная рацыя будзе роўна любой іншай рацыі любога іншага чалавека, аў-тара краснаярскага падручніка па тэхналёгіі сталеліцейнай прамысло-васьці 1967 года выданьня, прыкла-дам.

¹ Абушенко, Кацук Современная эн-циклопедия. Философия.

² Культурная политика. 1994. №0.

³ Наумова С. Что нужно знать про политику. Мн., 2000

⁴ Бугрова И. Политическая культу-ра беларусов // Открытое общество. 1998. №3.